M. Saralankara
සං ශු ප නි ය.

බාලාවතාර සන්නය

M. PANNANANDA
B.P.
ARRATTANA.

බාලාවතාරය නම් කාත්‍යායනව්‍යාකරණය සුවසේ ඉගෙණගන්නාපිණිස ලුහුඬුකොට කරණලද මාහැඟි ප්‍රකරණයකි, එය වනාහී කාත්‍යායන සූත්‍රක්‍රමයෙන් සංඥා දක්වා, සන්ධිවිභක්ත්‍යාදිය විද්‍යාර්ථීන්ට සුඛාවබෝධවන ක්‍රමයෙන් පිළිවෙළට යොදා ඊට කාත්‍යායන ව්‍යාකරණයෙන් සාධකසූත්‍ර ගෙණ දක්වා කරණලද්දේය—

මොග්ගල්ලායනව්‍යාකරණයට පදසාධනයද, පාණිනීය ව්‍යාකරණයට ලඝුසිද්ධාන්තකෞමුදියද, චාන්ද්‍රව්‍යාකරණයට බාලාවබෝධනයද, යම්සේ සුඛාවබෝධවූ ලඝුප්‍රකරණද, කාත්‍යායනව්‍යාකරණයට බාලාවතාරයත් එසේමයි—බාලාවතාරයෙහි උදාහරණ යෙදීමේ ක්‍රමය බාලාවබෝධන නම් සංස්කෘතචාන්ද්‍රව්‍යාකරණයේ ක්‍රමයටද සාරස්වතීව්‍යාකරණයේ ක්‍රමයටද ඉතාආසන්නයි—කාතන්ත්‍රයේ ක්‍රමයටද ආසන්නවේ. බාලාවබෝධනයෙහි සුගතශබ්දයාගේ පදසිද්ධ්‍යවසානයෙහි විභක්තික්‍රමය සඟවනුපිණිස.

“භුත්වා ත්වං සුගතො ජහාසි සුගත කෙලශානානකාස්මාන්මම
යාචෙත්‍යං සුගතං නශම්ම සුගතෙනාන්‍යෙන තුල්‍යෙනාන්‍යෙන
ඥදයෙනා සුගතාය නාථ සුගතාවිශ්වස්සුඛං වාඤ්ඡති
සර්වඥස්සුගතස්‍ය ධීර සුගතෙ භක්තිං තුච්ඡං තිල”

යන ශාර්දූලවික්‍රීඩිතවෘත්තශ්ලෝකය දැක්වූ පරිද්දෙන් බාලාවතාරයේ බුද්ධශබ්දපදසිද්ධ්‍යවසානයෙහි—

බුද්ධො බුද්ධ සුඛං දදාති සරතො බුද්ධං නතො දුක්කරං
කිං බුද්ධෙන මහිද්ධියොපි මුනයො බුද්ධෙන ජාතා සුඛී
බුද්ධස්සෙව මනං දදෙ පදමහං බුද්ධා ලභෙය්‍යාච්චුතං
බුද්ධස්සිද්ධි නකිං කරෙ භවභවෙ භත්‍යත්ථු බුද්ධෙ මම—

කියා ශාර්දූලවික්‍රීඩිතවෘත්තයක්ම කියනලද්—මේ ආදීන් පදසිද්ධික්‍රමයේ උදාහරණ බාලාවබෝධනයට ආසන්නලෙස පෙණේනමුත් කාරකලක්ෂණයෙහි උදාහරණ බොහෝසේම සාරස්වතියටද කාතන්ත්‍රයටද ආසන්නයි—පාණිනීයව්‍යාකරණයට එසේ ආසන්න නොවේ—කාත්‍යායනසූත්‍රලෙසම කරණලද ග්‍රන්ථයක්වූ නමුත් එහි දැක්වූ උදාහරණ නොදක්වා සාරස්වතියෙහිද කාතන්ත්‍රයෙහිද පෙණෙන උදාහරණයන්ට අනුව ගොස් උදාහරණ දක්වනලදී—

ඒ මෙසේයි- කාත්‍යායනයෙහි, "කම්මප්පවචනියයුත්තෙ" යන්නූ සූත්‍රයි.
වෘත්තිය "කම්මප්පවචනියයුත්තෙ දුතියා විභත්ති හොති" - උදාහරණ.
"තං ඛො පන භගවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අ
බ්භුග්ගතො - පබ්බජිතමනුපබ්බජන්ති" — බාලාවතාරයෙහි — "කම්ම
ප්පවචනියයුත්තෙ" යන කාත්‍යායන සූත්‍රය දක්වා "කම්මප්පවචනිය
යුත්තෙ ඨානෙ දුතියා විභත්ති හොති" යන වෘත්තියක් යොදා "ලක්ඛ
ණෙ විච්ඡායං ඉත්ථම්භූතෙ භාගෙ සහත්ථෙ හීනෙ ච වත්තමානස්ස අ
නුස්ස — සහත්ථහීන වජ්ජිතෙසු ලක්ඛණාදිසු පතිපරිනං ච භාගසහත්ථ
හීනවජ්ජිතෙසු තෙසංයෙව අභිස්ස ච කම්මප්පවචනියසඤ්ඤා" - යනාදි
විස්තරය තියා උදාහරණ මෙසේ දක්වනලදී — (ලක්ඛණොදාහරණ)
රුක්ඛමනුවිජ්ජොතතෙ චන්දො — ***
රුක්ඛං රුක්ඛමනුවිජ්ජොතතෙ චන්දො *** (ඉත්ථම්භූතොදාහරණ)
සාධුදෙවදත්තො මාතරමනු — (භාගොදාහරණ) — යදෙත්ථ මං අනුසි
යා තං දීයතු — (සහත්ථොදාහරණ) නදිමන්වවසිතා බාරාණසී - ** අනු
සාරිපුත්තං පඤ්ඤවා භික්ඛු —* සාරස්වතියෙහි — ලක්ෂණෙත්ථම්භූතා
ඛ්‍යානභාගවීප්සාසු ප්‍රතිපර්‍ය්‍යනවඃ — එෂ්වර්ථෙෂු විෂයභූතෙෂු ප්‍රත්‍යාද
යඃ කර්මප්‍රවචනීයසංඥඃ ස්‍යුඃ — කර්මප්‍රවචනීයයුක්තෙ ද්විතීයා — ** (උදා
හරණ) ලක්ෂණෙ — වෘක්ෂං ප්‍රති - පරි - අනු - වා විද්‍යොතතෙ විද්‍යුත්
ඉත්ථම්භූතාඛ්‍යානෙ — භක්තො විෂ්ණුං ප්‍රති - පරි - අනු - වා — භාගෙ - ල
ක්ෂ්මීර්හරිං ප්‍රති — පරි - අනු - වා - ** වීප්සායාං - වෘක්ෂං වෘක්ෂං ප්‍රති - පරි —
අනු — වා සචරති — යනාදිය දක්වනලදී - කාතන්ත්‍රයෙහි — කර්මප්‍රවච
නීයෛර්යුක්තෙ — යන සූත්‍රයද කර්මප්‍රවචනීයෛර්යෝගෙ ලිඞ්ගාද්විතීයා
භවති — යන වෘත්තියද දක්වා "වෘක්ෂමභිවිද්‍යොතතෙ විද්‍යුත් - වෘක්ෂං
වෘක්ෂමභිෂිඤ්චති, සාධුර්දේවදත්තො මාතරමභි - යදත්‍රමාං පරිස්‍යාත් -
යදත්‍රමාං ප්‍රතිස්‍යාත්, වෘක්ෂමනුවිද්‍යොතතෙ විද්‍යුත්" යනාදිය දක්වන
ලදී — කාත්‍යායනයෙහි කර්මප්‍රවචනීයයුක්තස්ථානයට දක්වනලද උ
දාහරණය බාලාවතාරයෙහි "ක්වචි දුතියාඡට්ඨීනමත්ථෙ" යන කාත්‍යා
යන සූත්‍රය සම්බන්ධ උදාහරණ වශයෙන් කියනලදී — ඒ මෙසේයි —
"ක්වචි දුතියා ඡට්ඨීනමත්ථෙ - ඡට්ඨ්‍යත්ථෙ ක්වචි දුතියා සියා — තං ඛො පන
භගවන්තං" — නුමුත් කාත්‍යායනව්‍යාකරණයෙහි මේ සූත්‍රයට මෙකී
යනලද උදාහරණය නොකොට අනිකක් උදාහරණ කරණලදී — ඒ
මෙසේයි - "ක්වචි දුතියා ඡට්ඨීනමත්ථෙ — ඡට්ඨීනමත්ථෙ ක්වචි දුතියා විභ
ත්ති හොති - අපිස්සු මං අග්ගිවෙස්සන තිස්සො උපමායො පටිභංසු" -
මෙසේ බාලාවතාරයෙහි කාරකකාණ්ඩයේ බොහෝ උදාහරණයන්
කාත්‍යායනයෙහි ආපරිද්දෙන් නොව - සාරස්වතී කාතන්ත්‍රාදි සංස්කෘ
තව්‍යාකරණ රීතියෙන් යොදා තිබෙනබව පෙණේ — කාතන්ත්‍රයෙහි
කාරකවෘත්තියේ "යතො පෙතිභයමාදත්තෙ වාතදපාදානම්" — යනා

ඩි සූත්‍රයන්ට ඉතා ආසන්නලෙස කාත්‍යායනයෙහි "යස්මාදපෙතිභය
මාදත්තෙවාතදපාදනං" යනාදි සූත්‍රහදුරා තිබෙනනමුත් උදාහර
ණයන් බොහෝසේම බුද්ධදෙසනාවෙන්ම ගෙණහැරදක්වා තිබෙ
නබවද බාලාවතාරයෙහි බොහෝතැන ඒ උදාහරණ නොදක්වා
සංස්කෘත ව්‍යාකරණානුසාරයෙන් උදාහරණ දක්වා තිබෙනබවද පෙ
ණේ—බාලාවතාරයෙහි උක්තානුක්තක්‍රමයහා විභක්තිභෙදය වෙ
නබොහෝ පොත්වල නැතිසේ සුවලෙසද විස්තරලෙසද දක්වා
තිබේ, එය ලඩකාවාසී සියලුම ආචාර්‍ය්‍ය පරම්පරාවලමමෙන් ශිෂ්‍යයන්
ට සුද්ධමාගධව්‍යාකරණ පුහුණුකරවණපිණිස පිළිගෙණ තිබෙන්
නේ ඒ නිසායයි හඟිමු—

ඉන් උගත්කල්හි අනිකුත් සුද්ධමාගධ ව්‍යාකරණයන් ඉගෙණග
න්ට ශක්තිය ලැබෙනසේ නුමුළාවන අවබොධයක් ලැබෙනබැව්ද
හැගේ—එය කළකර්තෘතෙමේ කවරේද කවරකලෙක වූයේදැයි දැන
ගණුනොහැකිබැව් බුද්ධවර්ෂ 2412 වෙනි වර්ෂයෙහි අඩිතවූ බාලාව
තාරයේ සංඥපනයෙහි පෙණී ඇති—ඒ මේ බාලාවතාරයට සිංහලා
ර්ථව්‍යාඛ්‍යානවසයෙන් කරණලද පොත් සතරක් අපට දකින්ට ලැබී
තිබේ—එයින් එකක් බලනසන්නයයි ව්‍යවහාරයට පැමිණියේයි—
අර්ථාවබොධයපිණිස බැලියයුතුහෙයින් ඒ ව්‍යවහාරයට පත්වියයි
හඟිමු—එයින් සිංහලජනයාවිසින් සංක්ෂෙපයෙන් අර්ථාවබොධකර
ණු හැකිනමුත් එය නිරාකුලවූ ඉතාප්‍රශස්තව්‍යාඛ්‍යානයක්නොවේ—
එහි කිසිතැනෙක තත්වාවබොධවන පරිද්දෙන් අර්ථව්‍යාඛ්‍යානය ගැ
ළපීනැත්තේයි—ඒ මෙයින් දතයුතු—"පූම්ත්‍රීලිඞ්ගා සටකටයට්ඨි
මුට්ඨිසින්ධුරෙණුප්පභුතයො—සටකටයට්ඨි මුට්ඨිසින්ධුරෙණුප්පභුත
යො, සට කට යට්ඨි මුට්ඨි සින්ධු රෙණු ශබ්දයන් ප්‍රභෘතකොටඇති
ශබ්දයෝද; පූම්ත්‍රීලිඞ්ගා, පුල්ලිඞ්ගු ස්ත්‍රීලිඞ්ගු ඇත්තාහුයි—ද්විපදචතුප්ප
දජාතිවාචිනොච යථා—ද්විපදචතුප්පද ජාතිවාචිනොච, ද්විපද චතු
ප්පද ජාතිවාචී ශබ්දයන්ට; යථා, උදාහරණ මෙසේයි— සටො, සටො
යනු වේ"—මේ ව්‍යාඛ්‍යානය යොග්‍යනොවේ—

මෙහි යොග්‍යවූ ව්‍යාඛ්‍යානය මෙසේයි—

සටකටයට්ඨිමුට්ඨිසින්ධුරෙණුප්පභුතයො, සට-කට-යට්ඨි-මුට්ඨි—
සින්ධු-රෙණු ආදිහුද; ද්විපද චතුප්පද ජාතිවාචිනොච, ද්විපද ජාතිවා
චීහුද චතුෂ්පදජාතිවාචීහුද: පූම්ත්‍රීලිඞ්ගා, පුල්ලිඞ්ගු ස්ත්‍රීලිඞ්ගුවෙත්-ය
ථා, මෙසේයි; සටොයී පුල්ලිඞ්ගුයි—යනාදියයි.

එකක්-පදසිද්ධික්‍රමයදක්වා කරණලද්දී—එය ලියන සන්නයයි ව්‍ය
වහාරකරණුලැබේ—

එහි කිසිතැනෙක සූත්‍රගෙණහැර දක්වීමේ විරොධයක් ඇතත්

සන්ධිවිභක්ත්‍යාදියේ පදසිද්ධික්‍රමය දැනගැන්ම පිණිස ඉතාප්‍රයොජ
නයි—එතක්සූත්‍රනිර්දේශයයි-එය කාත්‍යායනසූත්‍රනිර්දේශානුසාරයෙ
න් කරණලද මාහැඟිපොතකි, එයින් බාලාවතාරයෙහි සූත්‍රයන්
සම්බන්ධවූ පදවිභාගාදිය යථාපත්ලෙස විද්‍යාර්ථීන්විසින් දැනයුතු
හැකිවේ—එතක් ගඩලාදෙණි සන්නයයි ව්‍යවහාරකරති,ඒවනාහි
කලිකාලසාහිත්‍යසර්වඥපණ්ඩිතපරාක්‍රමබාහු මහරජනන් කාලයෙ
හි ගඩලාදෙණි විහාරයෙහි විසූ පණ්ඩිතස්ථවිරකෙනෙක් විසින් ක
රණලද හෙයින් ගඩලාදෙණිසන්නයයි ව්‍යවහාරකෙරෙත්යයි මුඛ
පරම්පරාගත ප්‍රවෘත්තියක් අසනුලැබේ, නමුත් පොතේ කිසිතැනෙ
ක අසවල්කාලයෙහි අසවලාවිසින් කරණලද්දේයයි නොපෙණේ,
ශුද්ධමාගධව්‍යාකරණ ඉගෙණගන්නාපිණිස බාලාවතාරය අතිශයි
න් ප්‍රයොජනවත් ප්‍රකරණයක් වනසේම මේ ගඩලාදෙණිසන්නය
බාලාවතාරයෙහි අර්ථාවබොධකරණුපිණිස ඉතාප්‍රයොජනවත් අ
නර්ඝප්‍රකරණයකි—මේ පොත සංක්ෂෙපකරණුපිණිස බොහෝසෙ
සින් පෙයතලමුඛයෙන් පාඨ දක්වාද. සූවසේ පදුඩාරය හැගෙනත
න්හි පදුඩාරය නොදක්වා අර්ථයද තිබේ. බොහෝසේම සාධක
සූත්‍රවෘත්ත්‍යාදිය පාණිනීයව්‍යාකරණයෙන් ගෙණහැරදක්වා තිබේ.
නානාර්ථාදිය දක්වනලදස්ථානවල අමරමෙදිනිහලායුධාදි සංස්කෘ
ත කොෂවලින් ගෙණහැරදක්වා තිබේ. විද්‍යාර්ථීන්ට දුරවබොධස්ථා
නයන්හි බොහෝ විස්තරකථාද දක්වා තිබේ—කිසිතැනෙක පාණි
නියාදිය සඳහන්කර තිබෙතනමුත් බොහෝතන්හි මේ උදාහරණ
ය අසවල්ග්‍රන්ථයෙනැයි සඳහන්නොකොටම දක්වනලදී—ලඞ්කා
වාසීන්ගේ ප්‍රයොජනයපිණිස බාලාවතාරය විස්තරකිරීම් වශ
යෙන් කරණලද කොයියම් පොතක්වත් මෙපමණ ප්‍රයොජනව
ත්ව මාහැඟිව අපට නොවැටහේමය—මෙහි භාෂාවේ සවභාවයෙන්
ඉතාපුරාණ බව වැටහේ—මෙහිනියසුතුවූ විශෙෂ නම්—යම්කිසිත
න්හි බාලාවතාරයෙහි තිබෙන ක්‍රමයට වෙනස්ලෙසකින් පෙණෙන
පාඨයන්ට අර්ථව්‍යාඛ්‍යාන යොදා තිබේ. බාලාවතාරයේ කොපමණපර
ණපොතක්නමුත්ගෙණ එසේම පරණ ගඩලාදෙණිසන්නයකුත්
ගෙණ බැලූකල දෙයාකාරය මිස සමනොවනසේ පෙණේ-එසේවෙ
ලා තිබෙන්නේ යම්කලක සන්නය කරණලද්දේද ඊට පසුව යම්කි
සි ආචාර්යපරම්පාරාවක ඉච්ඡානුකූලවශයෙන් පාඨයක ස්වල්පවෙන
සක් කොට ලියාගැන්මෙනැයි හඟිමු—කාත්‍යායනවෘත්තියද මේ ර
ටේ ලියාතිබෙන පොත්වලට වෙනස්වසයෙන් වැඩිඋදාහරණාදියෙ
න් යුක්තව බුරුම සියම් රටවල ලියනලද පොත්වල පෙණෙන මෙ
නි. එසේවූ බවට සාක්ෂියන්නම්—'බාලාවතාරයෙහි සප්තමීවිභක්ති ප්‍ර
යොගයෙහි—"කාලභාවෙසුච"යන සූත්‍රයට අනතුරුව "භාවෙනත්ති

යා, කාලඤ්ච භාවඤ්ච සත්තමී හොති" කියාතිබෙනනමුත්-සත්තා
ය කාලෙ භාවෙච යන පාඨයටම කරණලදී-කාතන්ත්‍රයෙහි "කාල
භාවයොඃ සප්තමී—යනසූත්‍රයට අනතුරුව "කාලභාවයොර්විශෙෂණ
භූතයොර්ත්තීතමානාල්ලිඞ්ගාත්සප්තමීභවති" යනු දක්වාතිබේ-එහෙ
යින් බාලාවතාරයෙහිද "කාලෙ භාවෙච සත්තමීහොති" කියා පාඨ
ය යෙදීතිබුනුබැව්ද ඉන්පසු යම් ආචාර්‍ය්‍යකෙනෙක්විසින් කාලඤ්ච
යනාදීන් යොදාගත්බැව්ද සැලකියයුතුයි—

මේ සන්නයෙහි පදච්ඡෙදක්වීම බොහෝසේම ව්‍යඤ්ජනාර්ථානුකූල
නොව භාවය සලකා කියාතිබෙන බැව් හැගේ, එය සමාසයෙහි—
"පසුත්තා, කියනලද—විධාකතෙ, බෙදනලදකල්හි"—යනාදියෙන්
හැගේ—කච්චායනයෙහි ඇතැම් සූත්‍රයන්ගේ පදවිභාගය නානා
චාර්‍ය්‍යවරයන්විසින් නානාප්‍රකාරයෙන් කියාතිබෙනබැව් කච්චා
යනවර්ණනා මුඛමත්තදීපනී සූත්‍රනිද්දේශ ආදියේ පෙණෙන ප්‍රභෙ
දවලින් හැගේ. එසින් බොහෝතැන සූත්‍රවිභාගාදිය මේ සන්න
යෙහි මුඛමත්තදීපනියේ පරිද්දෙන්පෙණේ—'සො' යන සූත්‍රය කච්චා
යනවර්ණනාදියෙහි සි-ඔ කියා විපදයයිකියනලද නුමුත් මුඛම
ත්තදීපනියෙහි එකපදයයිකියනලදී, මේ සන්නයෙහිදු එකපදයයි
කියනලදී—මේ ආදියෙන් මුඛමත්තදීපනියේ මතානුගතව මේසන්
නය කරණලද බැව්හැගේ—තවද ව්‍යාකරණශාස්ත්‍රයෙහි නානා
ස්ථානයෙහි සැකකරණු ලබන කරුණු සැකහැරෙණසේ මේ සන්
නයෙහි කියාතිබේ—කාරකකාණ්ඩයෙහි කම්මකත්තාදීන් යෙදීමේ
සැකනැතිවනපරිද්දෙන් ඉතාවිස්තරකොට තිබෙනක්‍රමය අතිශයි
න් ප්‍රශංසනීයයි-සංඛ්‍යාශබ්ද වරනාගණ වරනැගිලිවල දහසින් මත්
තෙහි. නහුත ශබ්දයක්ද, ප්‍රකොටියෙන් මත්තෙහි නහුත ශබ්දයක්
ද යොදාතිබෙනු පමණක්නොව. අභිධාන ප්‍රදීපිකාවෙහිදු "සතං සහ
ස්සං නහුතං" යනාදියෙන් ශඞ්කාසහිතලෙසම තිබෙයි. මෙයින් දස
දහසවූ ගණනට නහුත ශබ්දයනොවෙයි අයුතශබ්දයයි ඇතම්කෙ
නෙක්කියත්, නවුතශබ්දයයි ඇතම්කෙනෙක්කියත්. තවත් ඇතම්
කෙනෙක් ඒ දෙතන්හිම නහුතශබ්දයමය, ඒ ශබ්දයේ නානාර්ථව
ශයෙන් දෙතන්හිම යෙදෙයි කියත්-බාලාවතාරයෙහි වනාහි. "ස
තං නපුංසකමෙකවචනන්තං එවං සහස්සාදි" කියනලදී. ඊට මේ
සන්නයෙහි-'සහස්සාදි, සහස්සශබ්දයා ආදිවූ ශබ්දයෝද; එවං, මෙ
සේමැයි-මෙහි"ආදිශබ්දයෙන් අයුත නියුත ප්‍රයුත අර්බුද"කියනලදී-
ලීලාවතියෙහි 'එකදශශත සහස්‍රායුත ප්‍රයුතකොටයඃ ක්‍රමසඃ' යනා
දියෙහි දශසහස්‍රය අයුතයයි කියනලදී—අමරාදීන්විසින් කොටියට
නියුත ශබ්දයක්ද කියනලදී—ඉන්නිසා මේ සන්නයෙහි කියනලද
විස්තර ශුද්ධනිරාකුලවසයෙන්ම හැගේ—මේ ආදි නොයෙක් කරු